

IN MEMORIAM MEZEY LÁSZLÓ

(1918. december 5. – 1984. április 14.)

”Omnia disce, videbis postea, quod nihil superfluum est; coarctata scientia iucunda non est.” Ez az idézet függött éveken át *Mezey* László tanári szobájának falán, ami nekünk, tanítványainak szólt. Nincsen fölösleges tudás – hirdette maga is Hugo a Sancto Victoréval –, de a tudomány, ha szűk horizontú, nem ér sokat. Saját kivételes, oly sok mindenre kiterjedő műveltsége is e szellemben fogant. Minden érdekelt, s páratlan memóriájában örök érvénnyel raktározott el jelentéktelennek tűnő napi eseményt, újsághírt éppúgy, mint tudományos adatok tízezereit. De nem holt szellemi tőke volt ez, hanem folyton izzó, új összefüggésekben életre kelő, teremtő tudás.

Míg érdeklődése mindenre kiterjedt, kutatómunkája egyetlen korszakra korlátozódtott. Tudatosan és fegyelmezetten összpontosított a középkorra. A teljesség igényével. A középkor számára valóság volt, sok tekintetben érthetőbb, megnyugatóbb, mint saját százada. Egyforma otthonossággal mozgott a középkori intézmények történetében, a zenében és a jogban, az egyháztörténetben és a filozófiában. S mégis milyen őszinte örömmel, milyen alázattal fogadott minden új adatot!

A tudományos munka alapjának a forráskutatást, -kiadást tartotta. Az írott források első megközelítésének eszközei az írás és a nyelv. A hazai írástörténetnek *Hajnal* István mellett ő a szülőatyja. *Hajnal* szellemi örökségét vállalva, gondozva, önálló tanulmányaival, egyetemi paleográfiai jegyzeteivel s a Comité International de la Paléographie tagjaként, nemzetközileg elismert szaktekintély volt.

Szívesen használta, magáénak érezte a középkor nyelvét is. Nemcsak katalógusai nyelvűül választotta a latint (Codices Latini Medii Aevi Bibliothecae Universitatis Budapestinensis; Fragmenta Codicum in Bibliothecis Hungariae), hanem nemzetközi kongresszusokon is gyakran szólalt fel latinul.

Tudásával nem fukarkodott. Középkori romok feltárásánál éppúgy számíthattak megbízható ismereteire, mint egyház- vagy zenetörténeti kollokviumokon. Az MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságában több mint egy évtizedig titkárként, majd 14 éven át, mint elnök vállalt komoly tudományszervezői feladatokat. Részben ennek volt köszönhető az is, hogy a Nemzetközi Diplomatikai Bizottság 1973-ban Budapesten tartotta ülését.

1947-től 1954-ig az Egyetemi Könyvtárban dolgozott, az utolsó években a Kézirat-tár vezetőjeként. 1958 és 1969 között az OSzK KMK főmunkatársa volt. *Hajnal* István írástörténetének kibővített, átdolgozott kiadása, az Egyetemi Könyvtár kódexkatalógusa,

a Codex Albenis megjelentetése, kandidátusi, majd nagydoktori értekezésének megírása, megvédése esik sok egyéb közt erre az időszakra. A forráskiadások és a nagyszámú tudományos publikáció mellett fontos feladatnak érezte a tudományos igényű népszerűsítést is (Középkori magyar írások; Krónikások, krónikák; Deákok és lovagok stb.).

A hazai forrásanyag nem korlátlan. A könyvek, kéziratok hihetetlen mértékű pusztulása szűk határok közé kényszeríti a kutatót. Mezey László nevéhez fűződik egy új forrásterület feltárása és kutatásának megszervezése. A nyomtatott könyvek bekötésére másodlagosan felhasznált kódexlapok középkori műveltségünkről adatszerűen vallanak, – szinte kimeríthetetlen mennyiségben. 1974-ben hozta létre a Fragmenta Codicum kutatócsoportot, mely e kódextöredékek rendszeres feldolgozásával foglalkozik.

A kódextöredékek első tanulságait levonva írta meg "irodalmi műveltségünk alapvetésének vázlatát", a "Deákság és Európa" című monográfiát. E nehéz veretű mű valódi értékei még felfedezésre várnak. Aki elolvassa, s Mezey Lászlót személyesen ismerte, úgy érzi, hogy amit könyve utolsó soraiban Babitsról mond, az rá is illik: "maga volt a deákság és Európa".

+ + +

Egyetemi működését 1964-ben docensi, majd 1969-ben címzetes egyetemi tanári kinevezéssel ismerték el. Bár haláláig szoros szálak fűzték a Bölcsészkarhoz, pedagógusi pályáján igazi otthonra és területre az Eötvös Kollégiumban talált. 1970-ben kezdte meg szakkollégiumait, melyeknek témái évenként változtak, de igyekeztek a középkor egészét átfogni. Hol egyetlen kódexet elemeztünk két szemeszteren át, hol Szent Ágostonról tartott egész éves felelthetetlen szemináriumot. A paleográfiai kollégium rendszeres és kötelező volt. Elfogódott első-másodéves diákokként kezdtük az óráit látogatni, nem sok sejtéssel a középkorról, Európáról, a nemzeti múlttól. Nagyon magasan kezdte. Talán nem is értettünk mindent, de rabul ejtett tudása, komolysága, felelősségérzete tárgya iránt, s irántunk. Minden óráját sötét öltönyben tartotta, s mi is, a megszokottnál összeszedettebb külsővel és bensővel próbáltunk megfelelni az előlegezett bizalomnak. Lassan közösség lettünk magunk is, a középkor pedig egyre több szállal kötött magához. Az egyetem elvégzésével szinte mindenkit álláshoz juttatott, részben a nagykönyvtárak "utánpótlás-igényét" kielégítve, részben a Fragmenta Codicum kutatócsoportot létrehozva. De az óráit azután is folytatta, most már "posztgraduális képzés" címen. S közben szeretettel, s új várakozással fordult az induló elsőévesek felé. Életeleme volt a tanítás. Hitt benne és bennünk. Hirtelen és váratlanul hagyott itt minket. Új tervek s a kutatásból adódó új tapasztalatok és meglátások foglalkoztatták őt az utolsó időkben is.

A tőle tanult felelősséggel a tárgy-, a munka s nem utolsósorban egymás iránt, vállaljuk örökségét. Hálával és tisztelettel őrizzük emlékét.

A tanítványok nevében
MADAS Edit